

Ekologisen liikkeen kehittyminen Kurdistanin vapaustaistelussa

Ercan Ayboğa

4.2.2019

Sisältö

Suomentajan alkusanat: Ekologia ja Kurdistanin vapautusliike	3
Ekologisen liikkeen kehittyminen Kurdistanin vapaustaistelussa	6
Ekologinen tuho Kurdistanissa	7
Ympäristökeskustelun alku	8
Bakurin kunnallispolitiikka – haaste kehittää ekologisia käytäntöjä	9
Ekologia osana demokraattista konfederalismia: teoreettinen käsite	12
Sissien rooli ekologisen tietoisuuden leviämisessä	17
Kuinka riistiriita luo dynamiikan	19
Mesopotamian ekologialiike	23
Viitteet	25

Suomentajan alkusanat: Ekologia ja Kurdistanin vapautusliike

Nyt ensimmäistä kertaa suomeksi julkaistu kirjoitus *Ekologisen liikkeen kehittyminen Kurdistanin vapaustaistelussa* kertoo Pohjois-Kurdistanissa, Bakurissa, kehittyneestä ympäristöliikkeestä. Se on julkaistu alunperin Komun Akademy -sivustolla kesällä 2018. Kurdien vapautusliike ja sen poliittinen paradigma, demokraattinen konfederalismi, ovat tulleet Suomessa monille tutuiksi Rojavan vallankumouksen myötä, erityisesti vuoden 2014 Kobanen taistelun jälkeen. Rojavan vallankumouksen juuret ovat kuitenkin syvällä Kurdistanin vallankumouksellisen liikkeen 40-vuotisessa historiassa. Liikkeen realiteetit ja kehitys muilla alueilla ovat usein jääneet Rojavan vallankumouksen varjoon. Lisäksi Rojavan ympärillä käytävä keskustelu on usein keskittynyt Daeshin vastaiseen taisteluun, naisten vapautukseen ja suoraan demokratiaan perustuvaan itsehallintoon, eikä demokraattisen konfederalismin kolmas ”pilari”, ekologia, ole saanut ansaitsemaansa huomiota.

Tämä essee käsittelee Bakurin yhteiskunnan ja vapautusliikkeen kehitystä 1950-luvulta nykypäivään ympäristöliikkeen näkökulmasta. Vaikka Bakur on ollut koko tämän ajan Turkin miehittäjä, myös siellä yhteiskunta on järjestäytynyt demokraattiseen konfедераatioon. Käsitellessään ympäristöliikkeen ja Bakurin konfедераation, DTK:n, syntyä ja suhteita, tämä essee tarjoaa siis toisenlaisen näkökulman konfederalismiin kuin Rojavan vallankumous. Tutkimalla ja vertaamalla Bakurin ja Rojavan historioita keskenään voi ymmärtää konfederalismin kaksinaisen luonteen: Toisaalta konfederalistinen järjestäytyminen ei edellytä valtiosta vapautettua aluetta, vaan yhteiskunta voidaan organisoida ja sen autonomiaa laajentaa jopa Turkin kaltaisessa diktatorisessa valtiossa. Toisaalta konfederalismi ei edellytä myöskään valtiota, vaan se voi toimia yhteiskunnan itsehallintorakenteena Rojavan kaltaisella valtiosta vapautetulla alueella. Konfederalistinen järjestäytyminen, ja sen luoma yhteiskunnan autonomia, on samaan aikaan sekä keino että päämäärä: vapaata, valtiotonta yhteiskuntaa voidaan alkaa rakentaa tässä ja nyt. Konfедераatio ei ole valtiota vastaan tai sen puolesta, se on riippumatta valtiosta. Ennemminkin valtio on yhteiskunnan itseorganisaatiota vastaan.

Valtio on viime kädessä taloudellisen, ideologisen ja aseellisen vallan monopoli. Se ei voi antaa yhteiskunnan järjestäytyä vapaasti samaan tapaan kuin parasiitti ei voi päästää irti isäntäeliöstään. Jos – tai ennemminkin kun – valtio ei kunnioita yhteiskunnan oikeutta itsensä organisointiin, muun muassa sananvapautta, kokoontumisvapautta, ja vapaata järjestäytymistä, on yhteiskunnalla oikeus ja jopa velvollisuus puolustaa itseään valtiota vastaan. Yhteiskunnan on julistettava autonomiansa yksipuolisesti.

Bakurin historia vuodesta 2005 eteenpäin on esimerkki siitä, kuinka yhteiskunta on yrittänyt organisoida itsensä autonomisesti yhteisymmärryksessä valtion kanssa. Vuosien ajan kansalaisjärjestöjä, kommuuneja ja neuvostoja luotiin kylissä, naapurustoissa ja kaupungeissa, ja niitä linkitettiin toisiinsa Bakurin konfедераation välityksellä. Turkin valtio ei kuitenkaan hyväksynyt tätä kehitystä. Se katkaisi rauhanneuvotellut Kurdistanin työväenpuolueen PKK:n kanssa ja

mitätöi kesäkuun 2015 ”demokraattisten” vaalien tuloksen. Kun demokraattisten oikeuksien rajaaminen ja järjestäytymisen tukahduttaminen kiihtyivät, myös yhteiskunta siirtyi yksipuoliseen vaihtoehtoon. Toistakymmentä kuntaa, mukaanlukien Amedin, Cizren, Nusaybinin ja Sirnakin kaltaiset kaupungit, julistautui autonomisiksi Turkin valtiosta.

Tässä vaiheessa yhteiskunnan itseorganisaatio oli jo niin pitkällä (sillä oli autonominen oikeusjärjestelmä, autonomiset hallintorakenteet kylä-, naapurusto-, kaupunki- ja läänitasoilla, lukuisia kansalaisjärjestöjä kaikilla yhteiskunnan ja elämän osa-alueilla jne.) että siirtyminen valtiottomuuteen tapahtui ilman mitään suurempaa murrosta. Ainoastaan poliisit lähtivät kaupungeista, ja virastot, koulut, sairaalat ja niin edelleen lakkasivat olemasta osa valtiokoneistoa. Turkin valtio vastasi tähän lähettämällä armeijansa kukistamaan vasta julistetun itsehallinnon ja pommitamaan Nusaybinin, Cizren, Sirnakin ja Amedin kaupunkeja maan tasalle. Kaupungeissa muodostettiin paikallisia, pääosin vapaaehtoisista nuorista koottuja Siviilien itsepuolustusyksiköitä (YPS), mutta vastarinta taipui lopulta kuukausien piirityksen, tykkitulen ja pommitusten jälkeen. Näin Bakurin kansannousu, neljäkymmenen vuoden järjestäytymisen huipentuma, yksi 2010-luvun suurimmista autonomiakokeiluista, tuhottiin maan tasalle. Vuosien 2014-16 yksityiskohmainen analyysi on arvokas kaikille antiautoritäärisille liikkeille, jotta voimme vastata kysymyseen: mitä tehdä kun 2000-luvun kehittynyt valtio iskee koko voimallaan ja sotateknologiallaan yhteiskuntaa vastaan?

Kuten Ercan Ayboğa huomauttaa esseen loppupuolella, vuosien 2015-2016 kansannousun ja vuoden 2016 sotilasvallankaappausyrityksen jälkeen Turkin valtio on kiristänyt huomattavasti otettaan yhteiskunnasta. Turkkilaiset oppositioliikkeet on tukahdutettu ja Bakurin konfederaatiolla on enää murto-osa huippuaikojensa voimasta. Yli 150 000 ihmistä on erotettu työstään ”puhdistuksissa”, 80 000 ihmistä on pidätetty, yli sadan kurdikaupungin BDP/HDP-pormestarit on korvattu AKP:lle uskollisilla teknokraattikuvernööreillä, yli 2 000 kansalaisjärjestöä ja 200 tiedotusvälinettä on lakkautettu ja yli 160 mediataloa suljettu. Turkin valtio on myös käynnistänyt kolme massiivista sotilasoperaatiota, Eufratin kilven, Oliivinoksan ja Tigrisin kilven, kurdeja vastaan rajojensa ulkopuolella sotabudjetin kasvaessa eksponentiaalisesti. Erdoganin diktatorisessa otteessa Turkin valtio kärsii kuitenkin jatkuvasti syvenevästä korruptiosta ja nepotismista sekä pahimmista talouskriisistä vuosikausiin. Turkin talous on samanaikaisesti sekä kovan inflaation että valuuttakriisin kourissa. Tämän esseen suomentamisen aikoihin, kurdiyhteiskunta on järjestäytynyt uuteen vastarinnan kauteen. Yli 250 vangittua vapaustaistelijaa 60 vankilassa on nälkälakossa kurdiliikkeen poliittisen johtajan, Abdullah Öcalanin, eristyksen murtamiseksi. Mielenosoitukset ovat palanneet kaduille ja Kansan puolustusvoimien (HPG) ja Vapaiden naisten yksiköiden (YJA-Star) sissit järjestäytyvät uudelleen sekä filosofisesti, organisatorisesti että strategisesti yli kolmen vuosikymmenen kokemuksen ja vuosien 2015-2016 kansannousun kriittisen evaluaation pohjalta.

Myös ympäristöliike on luonnollisesti saanut osansa viime vuosien repressiosta, mutta, kuten Ercan kirjoittaa, jatkaa edelleen toimintaansa ja organisoituu uudelleen. Esimerkiksi Ilisu-padon vastainen Pelastetaan Hasankeyf -kampanja jatkuu edelleen. Paikallisen vastarinnan ohella huhtikuun 28. päivänä 2018 järjestettyyn kansainväliseen Global Day of Action for Sur and Hasankeyf -toimintapäivään osallistuttiin useissa kaupungeissa Euroopassa ja Lähi-idässä. Viime vuonna Dersimin alueella, Bakurissa, puhkesi myös protesteja Turkin armeijan turvautuessa vanhaan taktiikkaan 1990-luvulta, metsien polttoon sissien ja niiden tukijoiden savustamiseksi ulos alueelta.

Turkin – ja myös Iranin – patoprojektit ovat edelleen yksi Kurdistanin suurimmista ekologisista uhista. Iranin Kurdistanin, Rojhelatin, suurin järvi Urmia oli jo kuihtua olemattomiin liikamaanviljelyn ja patohankkeiden takia. Vasta aivan viime vuosina sen ekosysteemi on alkanut palautua. Turkin puolella padot ovat yhtä lailla tuhoisia. Rojavan vallankumouksen myötä patohankkeet ovat saaneet myös uuden ulottuvuuden, sillä Turkki käyttää vettä aseena sodassaan Rojavaa vastaan. Padoilla on vuosikymmeniä ollut myös sotilaallinen ulottuvuus (esimerkiksi alueiden tyhjentäminen väestöstä, sissien kulkureittien hukuttaminen jne.), mutta Rojavan vallankumouksen myötä sotilaallinen ulottuvuus on noussut uudelle tasolle: Kaikki Rojavan joet, joista merkittävin on tietysti Eufrat, saavat alkunsa Turkin maaperällä ja Turkki säännöstelee Syyriaan virtaavia vesimääriä aiheuttaakseen toisaalta liikaa kuivuutta ja toisaalta tulvia tuhotakseen Rojavan maatalouden. Vesi- ja maatalouskysymykset ovat tällä hetkellä aivan keskeisiä Rojavan omavaraisuuden ja tulevaisuuden kannalta, Turkin valtion toimien aiheuttaessa laajamittaisia satohävikkejä ja nälänhätää. Maaliskuussa 2019 tullaan järjestämään historian ensimmäinen Mesopotamian vesifoorumi, jossa ympäristöaktivistit, tutkijat, kunnallishallintojen virkailijat kokoontuvat keskustelemaan alueen vesiongelmista. Osallistujat tulevat pääosin Kurdistanista, Syyriasta, Turkista, Irakista ja Iranista, mutta myös muilta alueilta ja mantereilta odotetaan vieraita. Foorumin kolme pääteemaa ovat padot, saasteet sekä yhteisöllinen ja sosiaalinen vesihallinto.

Ekologisen liikkeen kehittyminen Kurdistanin vapaustaistelussa

Ekologinen tuho Kurdistanissa

Kun kapitalismi levisi voimalla Kurdistaniin 1950-luvulla, sen mukana alkoi systemaattinen ja tuhoisa luonnon riisto. Neljä Kurdistania miehittävää kolonialistista valtiota – Turkki, Iran, Irak ja Syyria – alkoivat suunnitella valtavia energia-, infrastruktuuri-, kaivos- ja maanviljelyhankkeita, joiden toteutus johti intensiiviseen ekologiseen tuhoon ja luonnonvarojen riistoon.¹ Tämän kehityksen syinä olivat muun muassa kapitalistinen tuotantotapa sinänsä, alhaiset ekologiset ja yhteiskunnalliset standardit hankkeiden toteutuksessa sekä Kurdistanin erityinen asema neljään osaan jaettuna siirtomaana. Hegemoniset valtiot toivat kapitalistiset suhteet Kurdistanin yhteiskuntaan käyttäen hyväkseen koloniaalista herruusasemaansa, kuten taloudellisia ja sotilaallisia keinoja. 1970-luvulle tultaessa monia suurhankkeita – erityisesti patoja, öljylähteitä ja kaivoksia – oli toteutettu edistyksen nimissä keskusjohtoisten valtioiden voimalla. 1960-luvulla tehtyjen valmisteluiden jälkeen maanviljelyä alettiin teollistaa erityisesti Länsi- (Rojava) ja Pohjois-Kurdistanissa (Bakur), ja myöhemmin myös Etelä- (Bashur) ja Itä-Kurdistanissa (Rojhelat).

Yksi tämän politiikan seurauksista oli yhteisöllisten ja solidaarisuuteen perustuvien suhteiden heikentyminen kurdiyhteiskunnassa. Infrastruktuuriprojektit suunniteltiin ja toteutettiin ilman minkäänlaista vuoropuhelua paikallisen väestön kanssa. Ne palvelivat ainoastaan koloniaalisten valtioiden ja niiden kanssa yhteistyötä tehneiden kurdiyäläluokkien intressejä ja pyrkivät voittojen maksimointiin kapitalistisen modernisaation, sarron ja assimilaation avulla. Tämä kehitys oli vielä 1950- ja 1960-luvulla hidasta, mutta alkoi edetä kiihtyvällä vauhdilla 1970-luvulla. Yhteiskunta on menettänyt suuren osan yhteisöllisistä piirteistään maanviljelyn teollistamisen; talousjohtoisen urbanisaation; suurten infrastruktuuriprojektien aiheuttamien väestösiirtojen; teollistumisen; sekä 1980-luvulla alkaneiden kolonialististen sotien seurauksena. Esikapitalistisen yhteiskunnan piirteitä olivat solidaarisuuteen ja yhteisöllisyyteen perustuva lähestymistapa päätöksentekoon, talouteen, sosiaalisuuteen, kulttuuriin ja muihin asioihin, vaikka kurdiyhteiskunnassa olikin myös voimakkaita feodaalisia ja konservatiivisia piirteitä. Ihmisten elantomahdollisuudet ja taloudelliset suhteet kokivat jälleen nopeita muutoksia 1990-luvulla. Siihen asti selviytyneet omavarais- ja paikallistalouden muodot marginalisoitiin ja Kurdistan integroitiin täysin sitä miehittävien valtioiden “kansallisiin markkinoihin” sekä uusliberaaliin globaaliin talouteen.

Esikapitalistinen kurdiyhteiskunta oli selkeästi hierarkkinen, patriarkaallinen ja eriarvoinen, mutta siirtyminen kapitalismiin oli raju murros yhteiskunnallisessa ja historiallisessa kehityksessä, ja joiltakin osin vahvisti yhteiskunnallista seksismiä ja patriarkaattia. Seuraavat esimerkit esikapitalistisista piirteistä antavat kuvaa siitä yhteisöllisyyden ja solidaarisuuden hävityksestä, joka kurdiyhteiskunnassa tapahtui 1950- ja 1990-lukujen välillä:

- Vaikka järjestelmä oli ilmeisen syrjivä sukupuolen ja iän suhteen, lukuisissa kylissä oli vahva kyläkokousperinne. Kylän vanhemmat miehet ja joskus myös naiset kokoontuivat tarpeen ilmaantuessa tekemään yhteisiä päätöksiä.
- Talousasioissa ihmisten välinen solidaarisuus oli vahva. Kun perhe esimerkiksi halusi rakentaa uuden talon, koko kylä (tai ainakin suurin osa kylästä) liittyi rakennustöihin vähintään useiksi päiviksi, jotka olivat kriittisiä rakennustöiden kannalta.

¹ Nykykeskusteluissa tätä on kutsuttu “ekstraktivismiksi”.

- Kylän kaikkien perheiden laiduneläimiä paimennettiin tyypillisesti yhdessä, jokaisen perheen ottaessa vastuun vuorollaan.
- Jos perheellä oli huono sato tiettyinä vuotena, kyläyhteisö tuki sitä tarjoamalla peruselintarvikkeet.
- Jos perheellä ei ollut hiivaa leivän tai maidon valmistukseen, sitä sai itsestään selvästi naapureilta. Seuraavina päivinä hiivaa lainannut jättäisi vain suurin piirtein saman määrän sitä lainanneen perheen ovelle.
- Kun jokin kotitalous sai poikkeuksellisen suuren sadon tietystä kasvista (vaikka maapähkinästä), osa ylijäämästä tyypillisesti jaettiin kylän ja lähikylien perheiden kanssa.
- Myös sosiaalisissa suhteissa solidaarisuus oli tyypillistä. Jos esimerkiksi toinen tai molemmat vanhemmista kuolivat tai joutuivat muuttamaan työn perässä kaupunkiin, muut kyläyhteisön jäsenet pitivät huolta lapsista, jotka eivät pystyneet pärjäämään omillaan.
- Kulttuurin saralla oli tyypillistä, että ihmiset kerääntyivät iltaisin jonkun kotiin jakamaan tarinoita, myyttejä, runoja ja lauluja toisilleen.

Kurdistan kuuluu niihin maihin, joissa kapitalistinen moderniteetti oli heikko ja joissa solidaarisuus ja yhteisölliset rakenteet olivat merkittävässä osassa viime päiviin saakka.² Vanhemmat sukupolvet muistavat edelleen hyvin millaista elämä oli ennen 1960- ja 1970-lukuja. Tarkoitus ei ole millään tavalla romantisoida aiempaa yhteiskuntaa. Mutta ennen kapitalismin saapumista kurdiyhteiskuntaan solidaarisuus ja jakaminen olivat merkittävässä osassa yhteiskunnallisia suhteita, eikä asioille annettu rahallista arvoa. Tavaraistuminen ei ollut saanut jalansijaa kuten nykypäivänä.³

Ympäristökeskustelun alku

Kurdistanin vapautusliike alkoi keskustella ekologisista kysymyksistä paikallisella ja kansainvälisellä tasolla 1990-luvulla järjestäytyttyään ja kamppailtuaan jo 20 vuotta Pohjois-Kurdistanissa. Keskustelujen kontekstina oli Bakurin systemaattinen tuho Turkin valtion kurdivastaisen sodan seurauksena: yli 2,5 miljoonaa ihmistä joutui jättämään kotinsa ja kohtaamaan urbaanin ja kapitalistisen elämän kun Turkin asevoimat tuhosivat yli 4 000 kylää ja polttivat valtavia metsiä maan tasalle Bakurissa. Suurin osa pakolaiseksi ajetuista ihmisistä oli siihen asti elänyt lähinnä omavaraistaloudessa, jossa tavaroiden kierto oli hyvin paikallista ja ekologinen tuho vähäistä. Erityisesti vuosien 1992 ja 1995 välillä suuria alueita tyhjennettiin väestöstä ja monet Bakurin kaupungeista kaksinkertaistuivat väkiluvultaan ilman minkäänlaista valmistautumista ja ilman tukea Turkin hallitukselta tai muiltakaan.

1990-luvulla erityisesti Kurdistanin vapautusliikkeen poliittinen johtaja Abdullah Öcalan kyseenalaisti uusliberaalin kapitalismin nousun uusilla analyyseilla, joissa kapitalismin vaikutus

² Kurdistanin vapautusliike käyttää kapitalistisen moderniteetin käsitettä kuvaamaan nykyistä hegemonista poliittis-taloudellista järjestelmää. Tämän määritelmän mukaan kapitalismi pitää sisällään lähinnä taloudelliset rakenteet, kun taas kapitalistinen moderniteetti on järjestelmä, joka käsittää myös kaikki hegemonisen järjestelmän poliittiset ja ideologiset rakenteet ja ulottuvuudet (mukaan lukien mentaliteetin, ihmissuhteet ja sosiaalisen käyttäytymisen).

³ Tavaraistumisella tarkoitetaan muutosta käyttöarvosta vaihtoarvoon.

luontoon nousi keskeiseen rooliin. Erityisesti talouskasvun käsite ja voiton irtaantuminen tuotantoprosessista olivat kritiikin kohteita tuon ajan kirjoituksissa ja keskusteluissa. Öcalan puhui voimakkaasti suuria infrastruktuurihankkeita vastaan niiden aiheuttaman massiivisen luonnon tuhon takia. Paikalliset ympäristöongelmat yhdistettiin myös globaaliin ilmastonmuutokseen, joka nähtiin kapitalismin aiheuttamana kiihtyvänä ekologisena hävityksenä. Luonnon tuhoaminen keskushallitusten intressien ja yritysten voittojen takia tarkoittaa usein miljoonien ihmisten elinolosuhteiden tuhoamista. Ekologinen hävitys vaikuttaa suoraan ihmiselämään. Suuret hankkeet tarkoittavat usein suurten ihmismäärien pakkomuuttoa ja heidän asuttamansa alueen luonnon riistoa. Öcalanin kirjoituksissa pohdittiin myös ihmisen vieraantumista luonnosta ja sitä, millaisia vaikutuksia tällä on ihmismieleen ja ihmisten välisiin suhteisiin. Vieraantunut ihmisuus asetettiin suoraan yhteyteen luonnosta vieraantumisen kanssa. Tämä toimi siltana, joka yhdisti ekologisen kysymyksen institutionalisoituihin hierarkioihin, jotka saivat alkunsa patriarkaatista.

Mutta ekologia ei ollut yleisen keskustelun ytimessä 1990-luvulla. Se oli uusi aihe, eikä vielä teoreettisesti kypsässä vaiheessa. Tuohon aikaan meneillään ollut verinen sota Turkin valtion kanssa jätti monia tärkeitä keskusteluja varjoonsa. Keskeisin teoreettinen keskustelu keskittyi naisten vapautukseen. Tuohon aikaan naisten vapautus oli kaikista akuutein keskusteluaihe, koska se nähtiin tärkeimpänä keinona yhteiskunnan konservatiivisten ja patriarkaalisten rakenteiden murtamiseen. Siitä huolimatta monet Kurdistanin vapautusliikkeen vallankumoukselliset aktiivit ymmärsivät ekologiakeskustelujen tärkeyden 1990-luvulla. Seuraavina vuosina he vaikuttivat tuhansiin poliittisesti aktiivisiin ihmisiin. Öcalan pystyi näyttämään strategisen lähestymistavan, joka oli kaikkia muita Kurdistanin ja Turkin vasemmistolaisia ja demokraattisia liikkeitä edellä. Ainoastaan Kurdistanin vapautusliike oli samalla tasolla niiden globaalien keskusteluiden ja liikkeiden kanssa, jotka olivat alkaneet tuoda esiin ekologista kysymystä 90-luvulla.

Bakurin kunnallispolitiikka – haaste kehittää ekologisia käytäntöjä

Kurdistanin työväenpuolueen (PKK) aseellinen taistelu päättyi pian sen jälkeen kun Öcalan oli kidnapattu Yhdysvaltain koordinoiman kansainvälisen ajojahdin seurauksena ja viety Turkkiin kuolemantuomion eteen vuonna 1999. Vapautusliikkeen sisällä alkoi laaja keskustelu liikkeen keinoista ja perspektiiveistä, ja poliittis-yhteiskunnallinen toiminta siirtyi strategisesti etusijalle. Kurdivaltion tavoittelusta luovuttiin. Samana vuonna vapautusliikkeen laillinen puolue, Kansan demokraattinen puolue HADEP, voitti paikallisvaalit useissa merkittävässä kunnissa. Näistä voitetuista kunnista – joihin kuului muun muassa Amed (Diyarbakir), Batman ja Wan (Van) – tuli kurdien vapautustaistelun keskeisiä kiintopisteitä. Samaan aikaan myös valtion tukahduttamistoimet vähenivät aseellisen taistelun päättymisen myötä. Kunnanvaltuustoille, HADEP:lle ja muille vapautusliikkeen siviiliorganisaatioille avautui enemmän tilaa levittää poliittisia ajatuksiaan ja lähestyä uusia, poliittisesti järjestäytymättömiä yhteiskunnan osia. Vapautusliikkeen väite, että se edustaa valtiota demokraattisempaa ja parempaa voimaa, voitiin panna käytäntöön kunnissa ja muissa poliittisissa organisaatioissa. Mutta samaan aikaan aseellisen taistelun dynamiikkaa ei ollut enää olemassa. Ajattelu- ja toimintatapoja oli muutettava radikaalisti.

Vuosien 1999 ja 2004 välillä HADEP hallinnoi 37 kuntaa ja oli siten haastettu osoittamaan väestölle, että sen hallinto on parempi ja yhteiskunnallisesti vastuullisempi kuin kaikkien aiem-

pien autoritääristen ja korruptoituneiden poliittisten puolueiden ja hegemonisen järjestelmän. Kunnanvaltuustojen voittamisen jälkeen valtiorepressio ei koskaan loppunut, mutta se väheni huomattavasti 1990-luvun tasosta. Valtio muutti strategiaansa. Se avasi HADEP:lle (jota seurasi DEHAP vuonna 2002, DTP vuonna 2004, BDP vuonna 2009 ja HDP/DBP vuonna 2014) tilaa toimia, mutta samaan aikaan vahvasti uusliberalismia ja hallinnollista keskusjohtoisuutta yrittäen ajaa liikkeen poliittiseen umpikujaan ja siten menettämään houkuttelevuutensa.

HADEP:n hallinnoimat kunnat ja koko vapautusliike julistivat vuonna 2000 tavoitteekseen demokraattisen ja ekologisen yhteiskunnan luomisen. Ne ilmoittivat julkisesti, että suhde luontoon tulisi olemaan kunnioittava; että luontoalueita suojeltaisiin ja kehitettäisiin kaupungeissa; että kaupungeista tehtäisiin siistimpiä ja vihreämpiä; ja ettei investointihankkeita toteutettaisi luonnon kustannuksella. Käytäntöjen tulisi olla radikaalisti erilaisia kuin muiden puolueiden, jotka eivät ole välittäneet ekologisesta elämänmuodosta.

Näinä ensimmäisinä vuosina tuhannet poliittiset aktivistit ja politiikasta kiinnostuneet ihmiset Kurdistanissa ja Turkissa alkoivat lukea ekologiaa ja erityisesti Murray Bookchinin yhteiskuntaekologiaa käsitteleviä artikkeleja ja kirjoja. Tämä vei nopeasti eteenpäin keskustelua siitä, miten ekologinen elämänmuoto tulisi kehittää ja millaisia toimia on tehtävä lyhyellä ja pitkällä aikavälillä. Nämä kirjat ja keskustelut vaikuttivat myös joihinkin kunnallisiin virkailijoihin ja poliitikoihin. On pidettävä mielessä, että koko Turkin valtion alueella keskustelut ekologiasta ja ”kestävyydestä” olivat varsin tuoreita, ja tuhoisien hankkeiden vastaisia poliittisia kampanjoita tehtiin vain harvoin. Mutta juuri tuohon aikaan suuria investointihankkeita alettiin toteuttaa useilla alueilla. Bakurissa kaksi kamppailua sai erityisen suurta huomiota osakseen. Toinen näistä vastusti Tigris-joelle rakennettavaa Ilisu-patoa, joka tulisi peittämään veden alle suuren osan Tigris-laaksosta sekä antiikkisen Hasankefin kaupungin. Toinen vastusti useita Munzur-jokeen kaavailtuja patoja Dersimin alueella, joka on pääosin alevikurdien asuttamaa aluetta.⁴ Molemmat kamppailut saivat paljon tukea kurdeilta. Ensimmäistä kertaa kurdiyhteiskunnassa keskusteltiin laajasti jokiin, patoihin, energiaan, sekä kulttuuri- ja luonnonperintöön liittyvistä kysymyksistä ja näiden välisistä yhteyksistä. Yhteiskunnan tietoisuus syveni nopeasti tuohon aikaan.

Ensimmäisen vaiheen aikana (vuoteen 2004 asti) vapautusliikkeen haltuunsa saamat kunnat olivat ekologisessa mielessä paljon muita kuntia edellä. Kaupungeista tuli siistimpiä ja terveellisempiä; jätehuoltoa kehitettiin yleisesti ja myös köyhemmissä naapurustoissa, jotka oli sitä ennen jätetty oman onnensa nojaan vuosikymmeniksi; useissa kunnissa juoma- ja jätevesijärjestelmää kehitettiin huomattavasti muutamassa vuodessa; vihreän pinta-alan osuus asukasta kohden nousi; kulttuuriperintökohteisiin kiinnitettiin enemmän huomiota ja ne tehtiin julkisesti lähesyttävämmiksi; julkisen tilan, kuten aukoiden ja markkinapaikkojen, määrää kasvatettiin; suhteellisen halpa julkinen liikenne luotiin kaikille asutuille alueille; joitakin investointiprojekteja peruttiin, muutettiin tai jätettiin noudattamatta yhteiskunnallisten ja ekologisten haittavaikutusten takia; köyhien asuinalueiden elintasoja parannettiin päällystämällä tiet, rakentamalla yhteiskunnallista infrastruktuuria, kuten sosiaalikeskuksia ja vaatteidenpesukeskuksia, sekä jättämällä asukkaiden vesimaksut perimättä; kansalaisjärjestöt tuotiin mukaan projektien ja kaupunkisuunnittelun päätöksentekoon. Kaikki tämä tapahtui samaan aikaan kun kunnissa oli useita todella

⁴ Suom. huom. Aleviuskonto on shiia-islamien haara, johon on yhdistynyt piirteitä buddhismista, manikealaisuudesta, zarathustralaisuudesta ja shamanismista. Aleviuskossa ja -kulttuurissa on niin paljon ”ei-ortodoksia” piirteitä, ettei suuri osa sen harjoittajista identifioi itseään muslimiksi. Aleviusko on hyvin paikallinen traditio (esiintyy pääosin Pohjois-Kurdistanin keskialueilla), jonka harjoittajat ovat pääosin etnisesti kurdeja. Aleviuskoa harjoittaa 10-20 % Turkin valtion väestöstä, ja se on siten maan toiseksi suurin uskontokunta sunni-islamien jälkeen.

akuutteja ongelmia peruspalveluiden tasolla. 1990-luvun konfliktien takia kaupunkien oli tuettava suuria määriä maan sisäisiä pakolaisia, mikä omalta osaltaan kuormitti kunnallista taloutta ja hallintoa huomattavasti.

Vaikka tuohon aikaan tapahtui paljon positiivista kehitystä, laajempaa ekologista kontekstia ei pystytty selittämään kunnolla eikä yhteiskunnasta löytnyt yhteisymmärrystä, kuinka ekologisia käytäntöjä tulisi kehittää tulevaisuudessa. Lähes yksikään kuntien pormestareista ja vapautusliikkeen päätöksentekijöistä ei nähnyt ekologiaa yhtenä keskeisistä strategisista linjoista, ja se sai usein väistyä kun muut tekijät painoivat vaakakupissa. Noiden ihmisten ekologinen tietoisuus pysyi parlamentaarisen pragmatisminkin kahleissa. Se ei ole yllättävää, sillä yleinen liike oli ideologisesti heikko ekologian alueella ja keskustelut olivat vasta alkaneet, varsinkin laajemmassa yhteiskunnassa. Ekologinen liike keskittyi pääasiassa yllä mainittujen patohankkeiden vastustamiseen, ja kaupungeissa orastaneet ympäristöjärjestöt ja kansalaisjärjestöt – mukaan lukien insinöörien, arkkitehtien, juristien ja lääkäreiden järjestöt – eivät vielä vaatineet riittävän päättäväisesti ekologisia kriteerejä kaupunkisuunnitteluun.

Kaksi yhteiskunnallista tekijää vaikutti myös voimakkaasti. Ensinnäkin, yhteiskunta oli vasta juuri ja juuri toipumassa pitkästä systemaattisen valtioterrorin aikakaudesta. Vapautusliikkeen poliittinen fokus oli saada oikeutta 1990-luvun ihmisoikeusrikkomuksiin ja vaatia tunnustusta ja autonomiaa kurdi-identiteetille Turkin tasavallassa. Toisekseen, kapitalismi voimistui Kurdistanissa nopeasti vuoden 2001 kriisin jälkeen. Vuosina 2003-2004 virallinen talouskasvu nousi kymmenen prosenttiin vuodessa. Pääoma kasautui nopeasti, ja sitä investoitiin kaikkialla uusiin ja entistä suurempiin hankkeisiin. Yhä suurempi määrä ihmisiä alkoi ansaita suuria rahamääriä kaupankäynnillä ja investoinneilla. Tämä loi suurta taloudellista painetta Bakurissa, ja ajoi lähes kaikkia kuntia – jotka kärsivät rakentaallisesta alijäämästä – avaamaan tilaa yksityisille sijoittajille. Näinä kahtena vuotena uusliberalismi rantautui Bakuriin.

Bakurissa, kuten myös (vuodesta 2003 eteenpäin Yhdysvaltain miehittämässä) Bashurissa ja Rojhelatissa, kaivosteollisuus (mineraalikaivokset, öljy, kaasu) kasvoi dramaattisesti muutamassa vuodessa. Maaseutu kohtasi siis lukuisia haasteita, joista keskeisimpiä olivat: kaikki joet aiottiin muuttaa padoilla keinotekoisiksi järviksi tai kuivettaa; yrityksille annettiin tuhansia lisenssejä mineraalien ja öljyn louhintaan; kaikkia päätteitä tuli laajentaa; valtavia hiilikavoksia rakennettiin useissa provinseissa; yksi maailman suurimmista sementtitehtaista avattiin; "vesisärötys" (fracking) kasvoi räjähdysmäisesti; ja koko viljelysmaa – jopa vuoristoilla alueilla – muuttui nopeasti kapitalististen markkinoiden lakien mukaan. Valtio alkoi nähdä jokaisen neliömetrin taloudellisesti riistettävänä maana ja hyväksyi tuhansia hankkeita. Erdoganin ja AKP:n johtama hallitus houkutteli ulkomaista pääomaa tällä politiikalla. Ainoastaan vapautusliikkeen hallinnoimat kunnat vastustivat suurta osaa tästä kehityksestä, eikä hallitus sen takia pystynyt toteuttamaan hankkeita noin puolissa Bakurin kunnissa.

Samaan aikaan kun Bakurin yhteiskunnan ekologinen tietoisuus syveni nopeasti, uusliberalistinen kapitalismi käynnisti suurimman ekologisen (ja siten myös yhteiskunnallisen) tuhon ja riiston Bakurin historiassa. Luonnon ja yhteiskunnan perinteisen sosiaalisen rakenteen tuhoaminen oli paljon intensiivisempää kuin 1990-luvun sodan aikaan. Ainoastaan ihmisen vaikeasti saavutettavissa olevat vuoristoalueet selvisivät vähin vaurioin.

Ekologia osana demokraattista konfederalismia: teoreettinen käsite

Vuoden 2005 Newroz-päivänä Abdullah Öcalan julisti “demokraattisen konfederalismin” Kurdistanin vapautusliikkeen uudeksi poliittis-teoreettiseksi paradigmaksi. Sen avulla aiempien vuosien kirjoitukset ja keskustelut sekä koko 30-vuotisen vapaustaistelun kokemus voitiin summata yhteen systemaattisella tavalla. Demokraattista konfederalismia ei voi erottaa reaaliosialismin jälkeisistä keskusteluista ja kritiikeistä, eikä myöskään 1990-luvulla ympäri maailmaa levinneistä uusista vasemmistolaisista ja libertaarisista liikkeistä. Uusi paradigma tarkoitti kriittistä, inkluusivista ja radikaalia ajattelua, joka tarjosi uusia perspektiivejä kurdeille suhteessa muihin Lähi-idän kansoihin. Tämä uusi paradigma perustuu kolmeen pilariin. Ekologisen elämänfilosofian lisäksi keskeiseen asemaan nousivat radikaali demokratia, joka ylittää parlamentarismia, sekä naisten vapautus. Demokraattisen konfederalismin käsitteen ja sen kolmen pilarin tarkoitus on muodostaa teoreettinen pohja vapaan, tasa-arvoisen, solidaarisuuteen perustuvan ja ekologisen yhteiskunnan saavuttamiseksi.

Radikaali demokratia ja naisten vapautus olivat kehittyneet voimakkaasti kurdien keskuudessa jo vuosia aiemmin. Mutta oikeastaan mitään näistä demokraattisen konfederalismin pilareista ei voi kehittää ilman yhteyttä kahteen muuhun. Naisten vapautus on kuitenkin kaiken lähtöpiste.

Ennen 5000-vuotista naisten sarron ja ulossulkemisen historiaa vallitsi neoliittinen aikakausi, jolloin sosiaalinen järjestys rakentui naisten ympärille.⁵ Tällaista yhteiskuntaa voidaan kutsua myös matrisentriseksi. Öcalan painottaa, että nämä yhteiskunnat olivat olemassa tuhansia vuosia, eikä niissä ollut valtion pakkovaltaan perustuvia rakenteita. Nämä neoliittiset yhteisöt ja yhteiskunnat olivat lähempänä vapautta, tasa-arvoa ja harmoniaa luonnon kanssa, eikä niiden matriarkaalin yhteiskuntamoraali hyväksynyt yksityisomaisuuden syntyä. Tämä vuosituhansien yhteiskuntajärjestys on jättänyt voimakkaan jäljen ihmiskunnan kollektiiviseen tajuntaan ja synnyttänyt myytin paratiisista. Aina patriarkaalin ja valtiollisen yhteiskunnan synnystä lähtien ihmiskunnan tajunnassa on säilynyt kaipuu tasa-arvoiseen ja vapaaseen yhteiskuntaan.

Öcalanin mukaan institutionaaliset hierarkiat, jotka sittemmin levittäytyivät kaikkialle yhteiskuntaan ja johtivat valtioiden muodostumiseen, syntyivät kun patriarkaalin järjestys syrjäytti neoliittisen yhteiskuntamuodon ja -moraalin. Naisista tuli ensimmäinen sorrettu ja riistetty ihmisryhmä jo kauan ennen ensimmäisten yhteiskuntaluokkien muodostumista. Seuraavina vuosisatoina ja -tuhansina naisten alistamista seurasi myös lasten ja miesten (systemaattinen) sorto.

⁵ Suom. huom. Öcalan viittaa “neoliittisella aikakaudella” Levantin ja Mesopotamian alueen neoliittisiin yhteisöihin. Tämä aikakausi ajoittuu noin vuosiin 10 000 eaa. – 4 000 eaa. Tästä neoliittisestä kulttuurista kehittyi myöhemmin ensimmäiset sivilisaatiot ja valtiot (Sumer, Assyria, Babylonia) ja se on Öcalanin (ja joidenkin muiden historioitsijoiden ja arkeologien) mukaan koko keskussivilisaation juuri. Keskussivilisaatio on politiikan tutkijan David Wilkinsonin luoma käsite. Sillä tarkoitetaan sivilisaatiota, joka syntyi noin 1500 eaa. aikoihin Mesopotamian ja Egyptin sivilisaatioiden yhtyessä. Keskussivilisaatio sulki myöhemmin sisäänsä Antiikin Kreikan (ja siten myös Rooman) sivilisaation noin vuonna 560 eaa., Intian sivilisaation noin vuonna 1000 jaa., “Uuden maailman” sivilisaatiot 1500-luvulla ja Kaukoidän sivilisaatiot 1850-luvulla. Tämä sivilisaatiohaara on siis levinnyt maailmanlaajuisesti ja on nykyään hegemonisessa asemassa kaikilla mantereilla. Neoliittinen aikakausi ei siis viittaa kaikkiin maailman neoliittisiin yhteisöihin, toisin kuin sanan historiatieteellinen määritelmä antaa ymmärtää. Siirtyminen neoliittiseen aikaan on tapahtunut eri maanosissa eri aikaan ja erilaisissa mudoissa, ja joillakin alueilla neoliittisia yhteisöjä syntyi ilman vuorovaikutusta Mesopotamian neoliittisen kulttuurin kanssa. Esimerkiksi Suomessa neoliittinen kausi alkoi vasta 5 000 vuotta myöhemmin, eikä yhteiskuntajärjestys tietävästi ollut matriarkaalin. Suomen neoliittisen kulttuurin juuret ovat kuitenkin Mesopotamiassa.

Tämä poliittinen ja ideologinen muutos johti myös luonnon riistoon ja tuhoon eri historiallisina aikakausina. Ekologista tuhoa ja luonnon riistoa on analysoitava tässä viitekehyksessä.

Nykyaikana valtioiden konservatiiviset ja taantumukselliset käytännöt kohdistuvat yhteiskunnassa ensin naisiin. Toinen tärkeä huomio on se, että sorrettuna ihmisryhmänä naiset ovat tyypillisesti miehiä lähempänä luontoa: patriarkaalisissa yhteiskunnissa miehet ovat usein lähempänä valtaa ja siten vieraantuneempia luonnosta. Niinpä kamppailu ekologisen ja vapaan yhteiskunnan puolesta tarkoittaa viime kädessä myös kamppailua patriarkaattia vastaan. Tai toisin sanoen, ekologista yhteiskuntaa ei voi luoda ilman naisten vapautusta.

Jos yhteiskunnan sorto on alkanut patriarkaattista, on loogista, että Kurdistanin vapautusliike on keskittynyt ensisijaisesti naisten vapautukseen, mikä tarkoittaa samaan aikaan kaikkien sukupuolten ja koko yhteiskunnan vapautusta. Liikkeen sisällä tämä tietoisuus tuli vallitsevaksi 1990-luvun alussa, jonka jälkeen alkoi intensiivinen ja laaja keskustelu naisten vapautuksesta. Ekologinen keskustelu syveni ja systematisoitui vasta Bakurin sodan päätyttyä vuonna 1999 ja erityisesti demokraattisen konfederalismin kehityksen myötä.

Kun tarkastelemme syvemmin Kurdistanin vapautusliikkeen suhdetta luontoon, on lähdeittäviä siitä, että luonto nähdään kaikkien elävien olentojen, myös ihmisten, kokonaisuutena. Ihmiset ovat osa luontoa, eivätkä ole luonnon tai minkään yksittäisen lajin yläpuolella. Luonto nähdään elävänä kokonaisuutena, jossa kaikki elolliset muodostavat ison yhteisen ekosysteemin, joka tarjoaa elinmahdollisuudet kaikille. Neoliittisella aikakaudella luonto oli kaikkialla läsnäoleva, ja suurella osalla ihmisistä oli vahva arkipäiväinen yhteys luontoon. Öcalan kuvaa tätä tietoisuutta seuraavasti: "Tämä muinainen luontotietoisuus loi mentaliteetin, joka yhdisti luonnon lukuisiin jumaluuksiin ja pyhyyteen. Voimme ymmärtää kollektiivista elämää paremmin, jos ymmärrämme tämän äitihahmon ympärille muodostuneen ja pyhyyteen perustuvan metafysiikan." Nykypäivään asti on säilynyt uskomuksia, joissa luonto nähdään pyhänä ja jumaluuksien täyttämänä. Yksi esimerkki tästä on aleviusko. Luonto on ollut ja on edelleen ihmisille yksi henkisyiden ja inspiraation lähteistä.

Ekologisten periaatteiden mukaan luontoa tulee kunnioittaa, eikä sitä tule nähdä resurssina, jolla voi tehdä voittoa. Luonto on aina ollut ruoan, asuintarpeiden ja muiden elämän materiaalistien tarpeiden lähde. Kapitalistisen moderniteetin aikana kaupungeissa eläville ihmisille on kehittynyt vain heikko luontosuhde, eivätkä urbanisoituneet ihmiset näe yhteyttä luontoon. Luonnolla on todellisuudessa moniulotteinen merkitys elämälle, ja se on keskeinen osa kulttuurin, identiteetin ja henkisyiden muotoutumista. Sosiaalinen vieraantuminen, joka on johtanut myös ihmisen vieraantumiseen luonnosta, on keskeinen syy miksi luonto on nykypäivänä riistetty ja ylikuormitettu. Luonnon tuho näyttää jatkuvan, vaikka tulevien vuosikymmenten valtava ekologinen tuho tulee koskettamaan jokaista. Nykyinen kapitalistinen lähestymistapa luontoon voidaan tulkita ihmisten petokseksi luontoa, omaa ruumistaan, kohtaan.

Tässä mielessä, jos ihmiset täyttäisivät vain omat tarpeensa, ekosysteemit voisivat uusintaa itsensä eikä luontoa kohtaisi suurtuho.⁶ Tässä kohtaa kysymys ihmisten todellisista tarpeista ei ole yksinkertainen, eikä sitä pidä jättää taloustieteilijöiden tai biologisten vastattavaksi. Se liittyy ennemminkin kysymyksen demokratiasta, eli siihen, miten yhteiskunta tekee päätöksiä demokraattisissa olosuhteissa, joita eivät kahlitse riistävän talouden pakot. Oletamme, ettei vapaassa,

⁶ Usein ekologisissa keskusteluissa puhutaan "perustarpeista". Todellisuudessa "perustarpeiden" ja "tarpeiden" välinen rajanveto on vaikeaa, joten "perustarpeiden" sijaan tässä puhutaan "tarpeista".

solidaarisuuteen perustuvassa ja radikaalisti demokraattisessa ja ekologisessa yhteiskunnassa ole painetta liikakäyttää luonnon "elementtejä".⁷

Ihmiset eivät ole ainoastaan fyysisiä tai materiaalisia organismeja, vaan ihmiselämään kuuluu voimakkaita ja syviä immateriaalisia tunteita ja metafysisiä tarpeita. Vaikka ihminen ei pystyisi näyttämään niitä, usein ihmisen ajattelu ja käytös ei ole rationaalista. Tuhansien vuosien ajan ihmiset ovat etsineet inspiraatiota ja motivaatiota erilaisin keinoin, kuten vetäytymällä luontoon. Eksponentiaalisesti kiihtyvän kaupungistumisen sekä "betoniviidakon" ja maatalousmaan laajenemisen takia yhä pienemmät alueet soveltuvat tähän tarkoitukseen ja luonnosta nauttiminen ja inspiroituminen käy entistä vaikeammaksi. Erityisen vaikeaa se on kaupunkien köyhille ihmisille, joilla on rajallisempi varallisuus kokea luontoa suoraan. Näin ollen se vaikuttaa myös kaupunkilaisten lepo- ja uusintamismahdollisuuksiin.

Yleisesti mitä kauempana yhteisö on kaupunkien keskustoista, teollisuudesta ja teollisesta maanviljelystä, sitä lähempänä se on luontoa ja sitä syvempi ja henkisempi on sen luontosuhde. Mitä vähemmän kapitalismia, sitä luonnollisempaa ja henkisempää on elämä. Jos nämä yhteisöt kuuluvat sorrettuun ihmisryhmään, kuten latinalaisen amerikan alkuperäiskansoihin, Intian adivaseihin tai alevikurdeihin, luontosuhteella on vielä enemmän merkitystä, koska ihmiset ilmaisevat itseään myös luonnon kautta. Tässä mielessä luonto on keskeinen osa sorrettua identiteettiä. Toisin sanoen, luonnon tuho tai väärinkäyttö kolonialististen voimien toimesta tarkoittaa identiteetin tuhoamista. Tätä ei usein ymmärretä kapitalismin ja urbanisaation ytimissä, joissa elämällä ei ole enää vahvaa yhteyttä luontoon.

Kurdistanin vapautusliikkeessä ekologista tietoisuutta pidetään strategisesti tärkeänä, ja yhtenä keinoa tuoda antikapitalistinen ja holistinen perspektiivi yhteiskuntaan ja kaikkiin aktiviteetteihin. Tarkoituksena on, että kaikki kysymykset, joita naisten vapautus tai radikaali demokratia ei kata, voidaan ilmaista ekologian viitekehyksessä. Tässä mielessä ekologiaa voidaan pitää kahden muun pilarin täydentymänä demokraattisessa konfederalismissa.

On kuitenkin korostettava, että luonnon suojelu ja tuhojen korjaaminen nähdään strategisena päämääränä sinänsä. Aivan alusta lähtien vapautusliike on painottanut, että jokaisella elävällä olennolla on luonnollinen oikeus elää. Ihmisten on aktiivisesti turvattava eläinten ja kasvien elämää. Luonnonsuojeluun liittyen, erittäin akuutti keskustelu koskee ilmastonmuutosta, joka voi tulevina vuosikymmeninä vaikuttaa dramaattisesti planeettaamme. Itse asiassa, ilmastonmuutos on jo vaikuttanut Kurdistaniin ja Lähi-itään ainakin kahden vuosikymmenen ajan ja sen takia esimerkiksi vuotuisat sademäärät ovat laskeneet rajusti. Ilmastonmuutoksen pysäyttäminen ei ole vähemmän tärkeää kuin "luonnonsuojelu" (siis yksittäisten lajien, seutujen tai ekosysteemien suojeluun tähtäävät toimet). Oikeastaan ne liittyvät vahvasti toisiinsa. Ilmastonmuutoksen pysäyttäminen vaatii varmasti metsien, kasvillisuuden, jokien, vesikierron, maaperän, ilman jne. suojelua ja toisinpäin. Kurdistanin vapautusliikkeessä ilmastonmuutoksen torjuminen kuuluu luonnonsuojeluun, eikä sitä siksi käsitellä tässä tekstissä suoraan.

Voimme tässä vaiheessa todeta, että kamppailu luonnon tuhoamista vastaan on monille ihmisille erittäin keskeinen ja välttämätön askel kohti luontosuhteen kehittämistä, mutta pitkällä aikavälillä riittämätön suojelemaan luontoa ja yhteiskuntaa. Riittämätön siksi, että lähes kaikki tuhoiset projektit ja prosessit johtuvat vallitsevasta poliittisesta ja taloudellisesta järjestelmästä, joka ei ikinä tule perumaan kaikkia jo suunniteltuja ja tulevia projektejaan.

⁷ Luonnonvarojen tai resurssien sijaan puhun mieluummin elementeistä. Resurssin ja luonnonvaran käsitteet pitävät sisällään ajatuksen, että ne ovat olemassa ja odottavat vain löytämistään ja pääsemistä kapitalistisen talouden

Tästä syystä ekologisuus tarkoittaa kriittisyyttä kaikkia yhteiskunnan prosesseja kohtaan, erityisesti tuotannon ja kulutuksen, ruoantuotannon, asumisen, liikkumisen ja vapaa-ajan käyttämisen muotoja kohtaan. Kurdistanin vapautusliike vastustaa kategorisesti niitä tapoja, joilla nämä on organisoitu kapitalistisen moderniteetin puitteissa. Tämä ilmaistaan käytännössä yhteisöllisen elämän tavoitteessa. Nykyinen kulutustaso on selvästi liikaa maapallolle. Jatkaminen samaan malliin tulisi johtamaan kaikkien ekosysteemien dramaattiseen tuhoutumiseen ja biodiversiteetin romahtamiseen. Jos kulutusta ei vähennetä lyhyellä aikavälillä ja ajattelutapaa muuteta keskipitkällä aikavälillä, luonnon tuho ja ilmastonmuutos tulevat jatkumaan ja elämän perusta heikentyy huomattavasti. Tämän seuraukset ekosysteemeille, biodiversiteetille, eläimille, kasveille ja ihmisille tulisivat olemaan massiiviset. Ihmiskunnassa tämä vaikuttaa erityisen pahasti niihin ihmisiin, yhteisöihin ja valtioihin, joilla on jo ennestään alhainen sosioekonominen asema.

Jotta saisimme aikaan merkittävän muutoksen, energian ja materian kulutusta on teollistuneissa maissa laskettava vähintään 80 % keskipitkällä aikavälillä, ja löydettävä globaali tasapaino, jossa kukin ihminen voi käyttää suurin piirtein saman verran energiaa ja luonnonvaroja. Yksi keskeisimmistä kriteereistä tulee olla ekosysteemien ja biodiversiteetin palautuminen.

On myös huomattava, että jokaisella luontoon tai ekosysteemin kohdistuvalla tuholalla on merkittävä vaikutus myös ihmisiin. Luonnontuhot ovat myös yhteiskunnallisia katastrofeja. Esimerkiksi kaikki suuret investointihankkeet, kuten padot ja kaivokset, uhkaavat luonnon lisäksi myös niiden rakennusalueelle kuuluvien ihmisten ja yhteisöjen perusoikeuksia. Ekologinen tuho on nähtävä ihmisten poliittisten, yhteiskunnallisten, kulttuuristen ja taloudellisten perusoikeuksien rikkomuksena. Tätä yhteyttä edes monet kriittiset aktivistit eivät tuo usein esiin.

Kurdistanin vapautusliike menee tästä askeleen pidemmälle ja yhtyy analyysiin, ettei ekologinen tuho voi pysäyttää kapitalismin viitekehyksessä (vaikka uusliberalismista luovuttaisiin kokonaan) puhumattakaan luonnon ja ilmaston tasapainon palauttamisesta. Kun kapitalismi dominoi globaalia taloutta ja kapitalistinen moderniteetti politiikkaa, kapitalistisen talouskasvun paine tulee jatkumaan ja estämään uusien elämänmuotojen luomisen, demokraattisen päätöksenteon sekä yhteisöllisen ja demokraattisen talouden kehityksen. Vuosisatojen aikana kapitalistinen moderniteetti on valloittanut miljoonien ihmisten aivot ja käyttäytymistavat. Sitä ei voi syrjäyttää ainoastaan yhteiskunnallisilla ja taloudellisilla ohjelmilla, kuten reaalismialismi pyrki tekemään. Hierarkiat, valtio ja kapitalismi ovat ennen kaikkea ideologisia ja mentaalisia rakenteita.

Kapitalistinen moderniteetti on saanut kiihtyvällä vauhdilla syvyyttä ihmisten vieraantumisesta toisista ihmisistä ja luonnosta. Se on juurtunut syvemmälle yhteiskuntaan kuin yksikään aiempi poliittinen ja hierarkkinen järjestelmä. Erityisesti viimeisen 200 vuoden aikana kapitalistinen moderniteetti on vaikuttanut maapallon jokaiseen alueeseen ja yhteisöön. Nykyään koko ihmiskunta – mahdollisesti kaikista rikkaimpia lukuun ottamatta – on uusliberalismin paineen alla. Ihmisten pakkosiirto heidän perinteisistä elinympäristöistä kaupunkeihin fyysisen tai taloudellisen paineen alla on johtanut luonnollisten kulttuurien heikkenemiseen ja häviämiseen. Niillä alueilla, joissa investointihankkeet uhkaavat identiteettinsä takia sorrettujen ihmisryhmien maita, ihmisten pakkosiirto linkittyy osaksi kansallisvaltioiden assimilaatiopolitiikkaa lisäämällä uhkaa ja painetta. Pienet ja sorretut kulttuurit ovat erityisesti näiden käytäntöjen uhreja. Kurdit ovat tästä yksi esimerkki.

Urbanisoituneet ihmiset eivät ainoastaan ylikuluta, vaan ovat myös etääntyneet vahvasta yhteiskunnallisesta ja luonnollisesta perinnöstä. He ovat kuin eksyneitä kaloja meressä, ja

riistettäväksi.

siten helppoja saalistaa yksi kerrallaan. Etäännyminen kulttuurisesta perinnöstä tarkoittaa muun muassa avoimuutta individualistisille ja eristäytyneille elämäntavoille, joissa yksilön ja yhteiskunnan välisen suhteen tasapaino on murtunut. Yhteisöllisistä ja solidaarisuuteen perustuvista suhteista vieraantuneet ihmiset ovat paljon alttiimpia teolliselle riistolle, kulutukselle, taantumuksellisille ajatuksille ja autoritääristen poliittisten järjestelmien muodostamiselle. Urbanisoituneet ihmiset eivät yleensä tiedä eläinten tai kasvien nimiä tai luonnonilmiöiden prosesseja, eikä sitä kuinka näitä voi käyttää kestävästi, kuten tuhansien vuosien ajan on ollut tapana. Toisin sanoen, urbanisoitunut ihminen ei tunne maaperää, kasveja, vettä, aurinkoa ja ilmaa, ja alkaa menettää ymmärrystään niistä ja niiden taustoista. Jos luontoa ylipäänsä tunnetaan, se tunnetaan ainoastaan teorian, kuten biologian, tasolla. Kaupungeissa, nykyään enemmän kuin koskaan aiemmin, kaikki on organisoitu rahan välityksellä, kun taas kylissä ihmiset voivat vielä tuottaa omiin tarpeisiinsa, vaihtaa tavaroita keskenään ja tukea toisiaan itse valmistetuilla hyödykkeillä. Maaseutujen väestö on yleensä vähemmän kiinnittynyt kapitalistiseen moderniteettiin, eikä sen ajattelu- ja elämäntapa ole niin sidoksissa kapitalismin ja valtion hegemoniaan. Kaupungeissa psykologiset ja sosiaaliset traumat ovat yleisempiä, ja ne siirtyvät jopa sukupolvelta toiselle. Maaseudulta pakkomuuton takia kaupungistuneiden ihmisten traumat ovat ehkä kaikkein pahimpia. Itse asiassa, suurin osa nyky-yhteiskunnan ihmisistä elää psykologisesti hyvin raskaissa olosuhteissa.

Kapitalistinen moderniteetti tarjoaa ihmisten työvoiman yksityisille yrityksille tai valtiollisille instituutioille, muttei omien tarpeiden tyydytykseen. Kaikki tarpeet on hoidettava palkkana ansaitulla rahalla, joka on hankittava raskaissa ja stressaavissa työolosuhteissa. Jatkuvan stressin alla työskentelevät työläiset eivät välittäneet paljoakaan ekologisesta tuhosta teollistumisen ensimmäisessä vaiheessa, jolloin työolosuhteet ja palkkataso olivat heidän pääintressejään. Vahvat ammattiliitotkaan eivät kehittäneet ekologista lähestymistapaa ennen aivan viime aikoja. Siitä huolimatta, yhä useammat ihmiset lähes kaikissa maailman osissa ovat alkaneet miettiä yhä enemmän ekologiaa ja vaihtoehtoja kapitalistiselle elämäntavalle. Pitkälle teollistuneissa maissa ihmiset ovat alkaneet etsiä luontotietoa ja ekologista elämää lähes nollatasolta, mutta vastikään tai heikosti teollistuneissa yhteiskunnissa on vielä ei-kapitalististen suhteiden, käytäntöjen ja ajattelutapojen jäänteitä ja ominaispiirteitä, joita systeemikriittiset voimat voivat kehittää. Luontosuhteen palauttaminen voi olla helpompaa ja nopeampaa, jos kriittiset toimijat voivat oppia esimerkiksi isovanhempiensa tai jopa vanhempiensa kokemuksista. Kurdistan on alue, jossa tämä on edelleen mahdollista.

Yhteys ekologian ja naisten vapautuksen välillä käsiteltiin jo aiemmin, mutta ekologian ja demokratian välinen suhde on edelleen selittämättä. Luonnon ja ekologian puolustamiseksi tuhoisat ja riistävät hankkeet on pysäytettävä, ja tuotanto-, kulutus-, asumis- ja liikkumismuodot yms. on muotoiltava radikaalisti uudelleen. Kaikki tämä voidaan tehdä, jos demokraattiset päätöksentekorakenteet ovat hallitsevia yhteiskunnassa, eikä pienet piirit voi manipuloida tai lobata poliittisia päätöksiä. Ainoastaan solidaarisuuteen ja yhteisöllisyyteen perustuva talous voi estää ekologisen tuhon pitkällä aikavälillä. Yhteenvetona voimme sanoa, että yhteys ekologian ja demokratian välillä realisoituu erityisesti talouden alueella.

⁸ Suom. huom. Kurdikielen sana netew viittaa kansaan/kansakuntaan samassa mielessä kuin englanninkielisen käsite nation. Kurdikielessä on toinen sana, gel, joka viittaa kansaan siinä mielessä kuin englanninkielinen sana people. Suomen kielessä kansan käsite pitää sisällään nämä molemmat merkitykset, mutta netew voidaan kääntää myös kansakunnaksi, jos halutaan tehdä selkeä ero. Tässä tekstissä netew käännetään kuitenkin kansaksi kansakunta-käsitteen vanhakantaisuuden takia.

Kurdistanin vapautusliike on vuosien saatossa kehittänyt demokraattisen konfederalismin viitekehysessä uutta terminologiaa, jota on syytä avata. Monet liikkeet kehittävät oman kielensä, mutta demokraattisen konfederalismin paradigmassa on huomattavan paljon uusia käsitteitä, mukaan lukien paradigman nimi itsessään. Jotkut käsitteet ovat yhdistelmiä demokratian, autonomian, demokraattisen, ja kansan kaltaisista käsitteistä, joita käytetään paljon.⁸ Demokraattiseen konfederalismiin on kuulunut myös tietoinen pyrkimys ottaa haltuun kansan ja moderniteetin kaltaisia keskeisiä termejä ja antaa niille myös positiivinen määritelmä tietyissä viitekehyksessä. Ekologian näkökulmasta “ekologinen teollisuus” ja “yhteisöllinen elämä” (engl. communal life) ovat ehkä merkittävimpiä näistä uusista käsitteistä. Ekologinen teollisuus kuulostaa itsessään ristiriitaiselta ottaen huomioon, että teolliset tuotantotavat ovat johtaneet sekä luonnon tuhoon ja saasteisiin että taloudellisen ja poliittisen vallan keskittymiseen. Samaan aikaan ihmiskunta on kuitenkin kehittynyt sellaiseen pisteeseen, ettei sitä voi pitää hengissä ilman teollisuutta. Kurdistanin vapautusliikkeessä teollisuus ymmärretään tavaroiden systemaattisena tuotantona, jossa käytetään mekanisoituja prosesseja. Siihen tarvitaan jonkinlaista ammattitaitoa ja teknologiaa ja itse asiassa primitiivisiä teollisuuden muotoja on ollut olemassa tuhansia vuosia ihmiskunnan historiassa.⁹ Nykyinen teollisuuden muoto ja sen negatiiviset vaikutukset eivät olleet historiallinen välttämättömyys. Siitä huolimatta nyky-yhteiskuntien teollisen rakenteen poistaminen on äärimmäisen haastavaa ja sillä voi olla arvaamattomia riskejä. Keskeinen kysymys kuuluu: kuinka teollisuus – siis teknologia, tuotantokyky ja hallinto – voidaan organisoida ekologisella tavalla ilman nykyistä talouskasvun ajatusta? Demokraattisen konfederalismin viitekehysessä tästä on alustavia ajatuksia, muttei vielä pitkälle vietyjä suuntaviivoja.

Sissien rooli ekologisen tietoisuuden leviämisessä

Kasvanut ekologinen tietoisuus liittyy suoraan PKK:n sisseihin, siis Kansan puolustusvoimiin (Hêzên Parastina Gel, HPG), jotka ovat eläneet ja taistelleet Pohjois- ja Etelä-Kurdistanin vuorisilla alueilla yhtäjaksoisesti 80-luvulta lähtien. HPG:llä on tuhansia sissejä Pohjois-Kurdistanin laajoilla alueilla sekä 250 kilometriä pitkällä Etelä-Kurdistanin vyöhykkeellä (Medyan puolustusalueet). Tätä on arvioitava sekä maantieteellisesti että poliittisesti merkittävänä tekijänä. Kun sissit eivät ole taistelemassa Turkin armeijaa vastaan, he käyttävät aikansa aseelliseen ja ideologiseen koulutukseen. Etelä-Kurdistanissa poliittiset keskustelut ja koulutukset ovat vielä merkittävämmässä roolissa.

Sissien ideologiseen koulutukseen kuuluvat kaikki yhteiskunnan ja politiikan kysymykset. Ekologia on ollut osa näitä keskusteluja aina siitä lähtien, kun Öcalan alkoi nostaa asiaa esille 90-luvulla. Tapa, jolla sissit keskustelevat ekologiasta ja muista yhteiskunnallisesti kysymyksistä eroaa huomattavasti kaikista muista organisaatioista ja yhteisöistä kurdiyhteiskunnassa, ja keskustelut ovat siten itsenäisempiä. Sissit ovat hegemonisen poliittisen järjestelmän ulkopuolella, eikä heillä ole kapeita individualistisia odotuksia valtiota tai mitään muutakaan insituutiota kohtaan. Päinvastoin, laajemman yhteiskunnan piirissä henkilökohtaiset huolet ja rajat vaikuttavat jatkuvasti ihmisiin ja organisaatioihin. Vaikka ihmiset pyrkivät intensiivisesti kamppailemaan eroon kapitalismin ja valtion vaikutuksesta, se on silti läsnä tavalla tai toisella.

Ero yhteiskunnan ja sissivoimien välillä on se, että sissiyhteisöjen syntymisestä (80-luvulta) lähtien, niiden elinolosuhteet ovat äärimmäisen ankarat, mutta täysin yhteisölliset ja solidaari-

⁹ Suom. huom. Teollisuuden käsitettä ja historiaa sekä industrialismin kritiikkiä käsitellään muun muassa Ab-

suuteen perustuvat ja kaukana kapitalistisen moderniteetin vaikutuspiiristä. Sissien keskuudessa ei ole lähes mitään yksityisomaisuutta; raha tai materiaaliset intressit eivät vaikuta ihmisten välisissä suhteissa; sotilastehtävien ulkopuoliset asiat päätetään demokraattisesti; ja kritiikkiä ja itsekritiikkiä harjoitetaan systemaattisesti.

Mitä tulee ekologiaan, PKK:n sissien merkittävä ominaispiirre on se, että he elävät täysin harmoniassa luonnon kanssa. Sissien negatiivinen vaikutus kasveihin, eläimiin ja ekosysteemeihin on lähes olematon, ja viimeisten vuosien aikana tähän on kiinnitetty entistä enemmän huomiota. Ekologiset kriteerit ohjaavat sissien koko elämää. Lisäksi sissit pyrkivät estämään liikametsästystä niillä vuoristoalueilla, jossa he liikkuvat, ja suojaamaan luontoa esimerkiksi tuhoisten hankkeiden boikottikampanjakutsuilla tai estämällä ne suoraan sekä Turkin valtion että Etelä-Kurdistanin aluehallinnon alueella.

Keskusteluja ja ehdotuksia ekologisen kriisin välttämiseksi pannaan usein toimeen pienessä mittakaavassa sissialueilla sekä yksittäisten sissien että sissiyhteisöjen kollektiivisessa elämässä. Keskusteluilla on siis teoreettisten edistysaskelten lisäksi myös käytännöllinen ulottuvuus. Tämän käytännön kautta sissit voivat muuttaa teoreettisia oletuksiaan.

Alla on joitakin esimerkkejä sissien ekologisista käytännöistä: muovin tai metallin kaltaisten roskien heittäminen luontoon on absoluuttisesti kiellettyä: eläviä puita saa kaataa ainoastaan erityistapauksissa; eläimiä saa metsästä ainoastaan pienissä määrin ja niin, ettei yksikään eläinlaji vaarannu tietyllä alueella (jotkut paikallisesti uhanalaiset eläinlajit ovat jopa vältäneet katoamisen sissien ansiosta); Etelä-Kurdistanissa on sähkön tuotantoon rakennettu parikymmentä pientä patoa. Ne syrjäyttävät noin yhden kolmasosan jokensa vedestä (suurin osa valtioista syrjäyttää 2/3 – 90 % rakentaessaan patoja sähköntuotantoon); niin paljon ruokaa kuin mahdollista tuotetaan itse vuoristoalueilla.

Sissien kehittämät käytännölliset menetelmät heijastelevat sekä materiaalisia olosuhteita että solidaarisuuden, yhteisöllisyyden ja ekologisuuden ilmapiiriä. Omalla esimerkillään he haastavat jatkuvasti muita yhteiskunnan osia; erityisesti niitä osia, jotka ovat fyysisesti ja poliittisesti heitä lähellä. Yksi syy tähän on se, että sissien kritiikki on paljon syvällisempää ja ideologisesti perustellumpaa, ja heidän vaatimukset ovat korkeampia kuin ihmisryhmien, joiden ajattelua rajoittavat nyky-yhteiskunnan ”realiteetit”. Sissit hyväksyvät vähemmän kompromisseja ja jättävät vähemmän tilaa kapitalismille. Lisäksi sissien keskinäiset käytännöt ovat lähempänä harmoniaa luonnon kanssa ja vaativat vahvoja ja laajoja kollektiivisia rakenteita.

Ekologisuuden – kuten minkä tahansa muunkin aiheen – suhteen kehitetyt menetelmät ja ehdotukset voidaan siirtää kohtalaisen helposti Kurdistanin yhteiskuntaan, sillä sissien ja yhteiskunnan välinen suhde on vahva. Tapaamiset kollektiivista elämää elävien vallankumouksellisten sissien kanssa tekevät suuren vaikutuksen kapitalistisen moderniteetin piirissä eläviin ihmisiin, erityisesti nuorisoon.

Toisaalta, lähes kaikilla osa-alueilla Kurdistanin vapautusliikkeen kahden perussuuntauksen – sissien ja siviilijärjestöjen – lähestymistavat törmäävät myös yhteen. Erilaisissa olosuhteissa elävät poliittiset aktivistit tai sympatisoijat eivät välttämättä hyväksy sissien radikaaleja ehdotuksia. Toisaalta, sissit eivät paneudu keskusteluissaan tiettyihin kysymyksiin juuri lainkaan, koska he elävät niistä kaukana ja hyvin poikkeuksellisissa olosuhteissa. Yleisesti ottaen sissien käytän-

dullah Öcalanin ”toisessa puolustuskirjoituksessa”: Manifesto for a Democratic Civilization, vol 2: Capitalism – The Age of Unmasked Gods and Naked Kings. Luku Industrial Revolution and the Age of Industrialism, sivut 268 – 283. New Compass Press, 2017.

nöt ja ideat ovat kuitenkin demokraattisempia, yhteisöllisempia, ekologisempia ja sukupuolten suhteen tasa-arvoisempia.

Näiden kahden pääsuuntauksen välisen synteessin on täytynyt olla oikea tie, sillä vapautusliike on pysynyt voimissaan ja jopa kasvanut viime vuosina. Voimme sanoa, että vuorten ja kaupunkien välinen suhde kurdiyhteiskunnassa on luonut vuosien saatossa dynamiikan, joka hyödyttää koko vapautusliikettä.

Kuinka riistiriita luo dynamiikan

Kurdistanin vapautusliike on saanut jatkuvasti kasvavan määrän kunnallishallintoja haltuunsa vuodesta 1999 alkaen. Tässä prosessissa on myös kasautunut paljon tietoa ja kokemusta siitä, kuinka paikallishallinnon avulla yhteiskuntaa voidaan muuttaa kohti ekologisuuutta, sukupuolten tasa-arvoa ja demokratiaa. Mutta vasta vuosien 2010 ja 2011 aikaan ekologisen elämäntavan syyt alettiin ymmärtää syvällisemmin. Siihen saakka, kuten aiemmin on kuvattu, ekologiset keskustelut ja käytännöt olivat jokseenkin onttoja.

Tähän on kolme pääasiallista syytä. Ensinnäkin, kapitalististen suhteiden eteneminen jatkui nopeana Pohjos-Kurdistanissa 2000-luvun ensimmäisen vuosikymmenen jälkipuolella ja ekologinen tuho saavutti hyvin huolestuttavat mittasuhteet. Toisekseen, demokraattisen konfederalismin paradigma on kannustanut ja voimistanut Bakurin ympäristöaktivisteja syventämään ja laajentamaan kamppailuaan. Kolmanneksi, ekologisen tuhon kritiikki ja vastarinta kasvoi järjestäytyneellä tavalla, ja sen ohella kertyi tärkeää kokemusta ja jopa pieniä voittoja.

Öcalanin vankilassa vuonna 2004 kirjoittama kirja "Kansan puolustus" ja demokraattisen konfederalismin julistaminen maaliskuussa 2005 vaikuttivat voimakkaasti ekologisten ideoiden ja keskustelujen systematisointiin sekä Bakurissa että muissa Kurdistanin osissa. Demokraattisen konfederalismin julistamisen jälkeisinä ensimmäisinä kuukausina vapautusliikkeessä ja sen lähipiirissä käytiin kiivasta keskustelua erityisesti kolmannesta pilarista, ekologiasta. Niille toimijoille, jotka jo valmiiksi yhdistivät ekologian toimintaansa ja analyysiinsä, tämä laaja keskustelu antoi voimaa ja tukea. Muut eivät ottaneet aiheita vakavasti tai esittivät huolensa, että ekologisuuden korostaminen "ei sovi kurdiyhteiskunnan todellisuuteen". Yleisesti ottaen vapautusliikkeen poliittiset rakenteet ottivat ekologiategeman avoimesti vastaan ja alkoivat keskustella siitä – vaikkakin alkuun ainoastaan pinnallisella tasolla. Vähintään se avasi ihmisten mielen ekologisille keskusteluille, kampanjoille ja ehdotuksille.

Juuri samaan aikaan Ilisun pato ja hydroelektrinen voimalaitos – Bakurin ja Turkin siihen astisista patoprojekteista suurin – nousivat agendalle, kun Turkin keskushallitus aloitti sen rakentamisyhteyksien uudestaan. Ensimmäinen yritys epäonnistui vuosina 2001 ja 2002. Vuosien 2006 ja 2010 välillä tämän patoprojektin – joka toteutuessaan vaikuttaisi todella tuhoisasti paikalliseen yhteiskuntaan, kulttuuriperintöön ja Tigriksen ekosysteemiin – vastustus oli jatkuvasti esillä kurdien keskuudessa ja sai paljon tukea kurdijärjestöiltä, -aktivisteilta ja -medioilta. Pidetään Hasankeyf elossa -aloitteen koordinoima kampanja ilmaisi kurdien kasvanutta ekologista ja kulttuurista tietoisuutta. Sen myötä Turkin valtion energia-, vesi-, maatalous- ja kehityspolitiikka kyseenalaistettiin aivan uudella tasolla, ja yhteiskunnallinen keskustelu oli paljon laajempaa kuin ensimmäisen Ilisu-padon vastaisen kampanjan aikaan vuosina 1999-2002.

Kampanjaa seuranneina vuosina luonnonsuojelun, infrastruktuuri- ja energiahankkeiden, ruoantuotannon ja yhteiskuntaekologian teorian parissa toimivien ryhmien ja ihmisten lukumäärä

kasvoi tasaisesti. Patoja, kaivoksia, hiilikaivoksia, ympäristön saastutusta, kaupunkisuunnittelua ja elämän kaupallistumista kritisoivia ja vastustavia järjestöjä ja aloitteita syntyi esimerkiksi Amedissa, Dersimissa, Çolemergissä (Hakkarissa), Batmanissa, Qoserissa (Kiziltepeassa), Wanissa ja Rihassa (Ufassa). Vaikka noiden vuosien aikaan vastutettavien projektien kirjo laajeni, padot olivat edelleen keskeinen haaste ekologiselle liikkeelle. Noina vuosina valtion virkailijat ja suuryritykset näkivät jokaikisen Bakurin ja Turkin valtion alueen neliökilometrin voiton lähteenä. Kansainvälisesti tätä lähestymistapaa kutsuttiin ekstraktivismiksi. Kapitalismi oli leviämässä jokoiseen yhteiskunnan kolkkaan Bakurissa. Kapitalistinen moderniteetti vapautti täyden tuhoavan voimansa ja AKP-hallitus teki kaikkensa saadakseen investointeja alueelle. Tarve muodostaa ekologisesti ja kriittisesti ajattelevien ihmisten ja ryhmien koalitio kasvoi kriittiseksi noina vuosina.

Mesopotamian sosiaalifoorumi, joka järjestettiin ensimmäistä kertaa Amedissa vuonna 2009, huomasi protestien kasvun ja tarpeen vastata uusliberaalin kapitalismin kehitykseen kokonaisvaltaisella tavalla ja päätti järjestää itsenäisen Ekologiafoorumin. Vuoden 2011 tammikuussa järjestettyyn Ekologiafoorumiin saapui koko Turkin valtion alueelta ja muista maista eri kamppailujen aktivisteja, tutkijoita, kansalaisjärjestöjen edustajia ja muita aiheen parissa toimivia ihmisiä. Ensimmäistä kertaa Kurdistanin historiassa ekologisista kamppailuista ja taktiikoista keskusteltiin laajalla ja systemaattisella tavalla. Foorumin seurauksena ympäristöaktivistit alkoivat keskustella verkoston luomisesta Bakurin alueella toimivien ryhmien välille. Siitä kesti vielä yli puolitoista vuotta, kunnes noin kymmenen ryhmän välinen kokous ja päätös Mesopotamian ekologialiikkeen (MEL) perustamisesta saatiin tehtyä. Liikkeen teoreettiseksi pohjaksi asetettiin alusta lähtien (Murray Bookchinin) yhteiskuntaekologia ja demokraattinen konfederalismi. Vaikka sen nimessä on sana "liike", todellisuudessa ensimmäisten vuosien ajan se toimi lähinnä verkostona.

Näiden vuosien aikana kapitalismi alkoi vaikuttaa voimakkaasti myös joihinkin vapautusliikkeen poliittisiin rakenteisiin ja aktivisteihin, esimerkiksi pienten kaupunkien aktivisteihin ja kunnallispoliittikkoihin. Koska koko vapautusliikkeen piirissä ei vielä ollut syvää ekologista keskustelua eikä kaikkia päätöksiä ja toimia käsittävää järjestelmää, ei ollut ihme että osa ihmisistä ja rakenteista toimi päinvastaisesti. Käytännössä tämä tarkoitti, ettei päätökset monien aktivistien kohdalla eronneet merkittävästi muiden poliittisten organisaatioiden tai puolueiden päätöksistä esimerkiksi kaupunkisuunnittelun alueella. Kapitalistiseen ja valtiolliseen ajatteluun ja käytäntöihin ei tehty selkeää pesäeroa tässä suhteessa. Jotkut pormestarit tekivät myös yhteistyötä paikallisten yrittäjien kanssa. Lisäksi kilpailu järjestöjen ja aktivistien välillä yleistyi solidaarisuuden kustannuksella. Tällaiset haasteet voivat muuttua hallitseviksi, jos liikkeellä ei ole kehittyneitä ja hyväksytyjä demokraattisia rakenteita ja läpinäkyviä ja inklusiivisia päätöksentekomekanismeja. Vapautusliike oli vasta vuonna 2007 alkanut kehittää täysin uutta poliittista rakennetta demokraattisen konfederalismin pohjalta. Demokraattisen yhteiskunnan kongressi10 (kurdiksi KCD, turkiksi DTK), vapautusliikkeen poliittinen rakenne uusien naapurustoneuvostojen, kansalaisjärjestöjen, yhteiskunnallisten liikkeiden, ammattijärjestöjen, kunnanhallitusten ja poliittisten puolueiden yhdistämiseksi oli vielä uusi ja etsi vielä muotoaan yhdistääkseen laajan ja kirjavan joukon yllä mainittuja rakenteita.

Varhaisessa vaiheessa MEL:n haaste oli löytää keinoja tuoda jäsenryhmät yhteen yhteisten teemojen, kampanjoiden ja keskustelujen ympärille ja kehittää luotettava ja vakaa toimintarakenne. Tällä tavoin valtion lukuisia tuhoisia ja riistäviä projekteja vastaan voitaisiin kamppailla tehokkaammin, ja osana KCD:tä ekologinen kamppailu, ajattelu ja menetelmät saisivat enemmän poliittista painoa. Vastustaessaan hallituksen projekteja ja tavoitteita yhä suurempi joukko

ihmisiä alkoi kyseenalaistaa valtion toimintaa myös muilla osa-alueilla. Kurdi-identiteetin, kollektiivisten oikeuksien, koulutuksen, naisten oikeuksien ja militarismin ohella myös talouteen, energiaan, maatalouteen ja muihin teemoihin liittyvät kysymykset saivat jatkuvasti enemmän painoa poliittisessa kamppailussa. Jokainen uusi taloudellinen päätös tai investointihanke nähtiin aiempaa kriittisemmin.

Samaan aikaan myös vapautusliikkeen laillisen puolueen hallitsemat kunnallishallinnot joutuivat MEL:n kriittisen katseen alle, sillä yleisen liikkeen poliittisia tavoitteita vastaan toimivat kunnat vahingoittaisivat koko liikettä ja myös sen ekologista ulottuvuutta. MEL:n vaatimus oli, että kunnallispolitiikka tuli kokonaisvaltaisesti laittaa linjaan (MEL:n muotoilemien) ekologisten periaatteiden ja ruohonjuuritason neuvostojen itsehallinnon kanssa.

Valtion tavoite on selkeä: se haluaa hallita, sortaa ja riistää yhteiskuntaa läheisessä yhteistyössä suuryritysten ja, kuten Bakurin tapauksessa, keskisuurten yritysten kanssa. Tässä kamppailussa Kurdistanin vapautusliikkeen hallitsemien kuntien oli otettava jyrkästi valtiovastainen linja. Vaikka kunnat ovat Turkin lain mukaan viime kädessä keskushallinnon elimiä, niillä on rajallinen kapasiteetti ja vapaus haastaa valtion toimia. Toisaalta niiden on toimittava Turkin valtion lain puitteissa, mutta toisaalta ne voivat käyttää voimaansa tukeakseen yhteiskunnan demokraattisia rakenteita, kuten kansan neuvostoja, naisten itseorganisaatiota ja yhteisöllistä taloutta, sekä vastustaakseen kaupunkialueiden gentrifikaatiota ja tuottaakseen palveluja yhtäläisesti koko väestölle. Mutta todellisuus vastasi vain osittain teoriaa. Hallitsemalla kaupunkisuunnittelua koskevaa keskustelua kapitalismi on luonut Bakurin kunnille painetta seurata AKP:n hallitsemien kuntien näyttämää esimerkkiä. Vuoteen 2011 asti Turkin talouskasvu oli korkealla, yhteiskunnalliset ristiriidat Turkissa ja Bakurissa huomattavasti viileämpiä kuin aiemmin, eikä AKP:n hallitus ollut vielä niin diktatorinen. Niinpä vapautusliikkeen kapitalistisen moderniteetin kritiikki ei upponnut kurdiyhteiskuntaan helposti. Toinen painostustekijä oli Turkin keskushallinnon harjoittama taloudellinen syrjintä: vuodesta 1999 lähtien vapautusliikkeen hallitsemat kunnat eivät saaneet osaansa valtiollisesta rahoituksesta, toisin kuin muut kunnat. Kurdikuntiin ei myöskään sijoitettu ammattilaisia tai tietotaitoa, joita muiden kuntien käyttöön laitettiin. Lisäksi, esimerkiksi suurien investointihankkeiden päätöksistä vastasivat yleensä kuvernöörit, jotka ovat keskushallinnon nimittämiä virkailijoita. Mikään näistä syrjinnän muodoista ei ole sinänsä yllättävää ottaen huomioon, että kurdeja on sorrettu Turkin tasavallan perustamisesta lähtien. Ne ovat ennemminkin kysymyksiä, joista on kamppailtava.

Kaikesta huolimatta MEL:iä huolestutti enemmän ”omien” kuntien heikko vastustus kapitalistista kehitystä kohtaan. Tässä suhteessa yksi tapaus nousi erityiseen merkittävään rooliin Kurdistanin ekologisessa kamppailussa. Kyse oli Amedin kaupungin ulkoreunalla olevasta Kırklar Dağista, jonne suunniteltiin suurta asuinrakennusurakkaa vuonna 2009. Kırklar Dağı on historiallinen ja luonnollinen alue Amedin eteläosassa ja siten asukkaiden keskuudessa hyvin tunnettu ja tunteita herättävä paikka. Kun rakennusurakka alkoi 2011-2012, MEL ja muutamat muut kansalaisjärjestöt pyysivät sen välitöntä lopettamista ja peruuttamista. Pitkien keskustelujen ja neuvottelujen jälkeen Amedin kaksi kuntaa hylkäsivät pyynnön. Niinpä rakennustöiden alkaessa kunnolla vuonna 2013, MEL organisoి tuhansien ihmisten mielenosoituksen. Vaikka projekti ei pysähtynyt, tuo mielenosoitus oli käännekohta vapautusliikkeelle: kansalaisjärjestö kritisoi julkisesti ja jyrkästi ”oman” poliittisen liikkeen hallitsemaa kuntaa urbaanin projektin takia. Tällä oli kauaskantoisia vaikutuksia. Seuraavina vuosina Demokraattisen alueiden puolueen (DBP; Kurdistanin vapautusliikkeen laillinen puolue ja HDP:n jäsenpuolue) hallitsemat kunnat alkoivat toimia varovaisemmin suunnitellessaan isompia projekteja. Tämä tapaus osoitti, että ekologinen

ajattelu ja toiminta edellyttää, että aktivistit analysoivat myös omaa puoltansa, eivätkä ainoastaan vastapuolta, valtiota ja pääomaa. Kırklar Dağın lisäksi kaupungeissa on lukuisia muita projekteja, jotka ovat kapitalistisen muutoksen kohteena ja vaativat kriittistä tarkastelua.

Toinen MEL:n keskeinen kritiikki kohdistuu isoihin ostoskeskuksiin, joita on rakennettu viime vuosien aikana jokaiseen kaupunkiin. Nämä ovat yksityisiä projekteja – vaikkakin tietysti AKP-hallituksen tukemia – mutta joissakin tapauksissa DBP:n hallitsemat kunnat eivät ole puuttuneet niihin mitenkään ja muutamassa tapauksessa jopa toivottaneet ne tervetulleiksi. Jotkut näistä ostoskeskuksista olisi voitu estää, tai ainakin niiden valmistumista olisi voitu hidastaa. Turkin laki antaa keskushallinnolle oikeuden ottaa kaupunkisuunnittelu omiin käsiinsä aina kun valtio kokee sen välttämättömäksi. Kysymys kuuluu siis, kuinka vastustaa tätä laillista epäkohtaa. Vaikka ei olisikaan mahdollista estää jotain ei-toivottua projektia, ainakin sitä tulisi viivästyttää ja saada se julkisen keskustelun aiheeksi. DBP:n hallitsemat kunnat ovat ottaneet paljon kriittisemmän linjan vuoden 2014 jälkeen, jolloin MEL ja muut liikkeet, erityisesti naisliike, kritisoivat niitä ankarasti.

Nämä muutamit esimerkit osoittavat, ettei ekologinen kamppailu Bakurissa ole rajoittunut vain maaseudulle. Kamppailuja käydään myös kaupungeissa, sillä kapitalismi pyrkii löytämään voittoa tuottavia kohteita kaikkialta. Vuodesta 2013 eteenpäin ekologinen tietoisuus ja kritiikki alkoivat ilmetä entistä julkisemmin, myös julkisten aktioiden muodossa, eikä ainoastaan MEL:n kautta. Nuorisoliike, naisliike, ammatilliset järjestöt (erityisesti arkkitehdit, insinöörit ja lääkärit) ja ammattiliitot saavuttivat aivan uuden tason lähestymistavassaan yhteiskunnan organisoimiseen ekologisesta näkökulmasta.

Tässä kohtaa on huomautettava, että demokraattisen konfederalismin mallissa yhtä sektoria edustaa yleensä yksi liike tai organisaatio, mutta sektori ei rajoitu tähän organisaatioon.¹⁰ Päinvastoin on toivottavaa, että eri sektoreiden toimijat keskustelevat syvällisesti ekologian, naisten vapautuksen ja yhteisöllisen ja demokraattisen talouden kaltaisista teemoista. Niinpä sektoreiden väliset yhteydet ovat tärkeässä roolissa. Parlamentarisissa järjestelmissä ekologiset järjestöt ja ympäristöjärjestöt toimivat usein omillaan pysäyttääkseen tietyn projektin tai muuttaakseen lakeja tiettyyn suuntaan. Bakurin (ja Rojavan) uudessa järjestelmässä yhteiskunnalliset liikkeet kamppailevat tavoitteidensa puolesta, mutta inklusiivisessa ja demokraattisessa järjestelmässä. Tähän on päädytty siitä näkökulmasta, että yhteiskunta on yksi orgaaninen kokonaisuus, jonka kapitalistinen moderniteetti on jakanut niin syvästi osiin, että yhteiskunnalliset ja poliittiset ryhmät ja sukupuolet eivät toimi harmoniassa keskenään. Yksi ryhmä yrittää aina dominoida toista. Kapitalistisessa moderniteetissa yleensä suuria pääomia tai aseita hallitsevat ryhmät dominoivat muita. Tämä on yksi demokraattisen konfederalismin merkittävistä eroista parlamentarismiin.

Esimerkki siitä, kuinka eri liikkeet voivat toimia menestyksekkäästi yhdessä ja kuinka paljon eri sektorit ovat linkittyneet toisiinsa, on MEL:n ja talousliikkeen välinen suhde. Talousliike muodostettiin vuonna 2013 aktivistien ja kriittisten taloustieteilijöiden käymien laajojen keskustelujen jälkeen. Näiden keskustelijoiden joukossa oli useita aktivisteja myös ekologisesta liikkeestä, ja siitä lähtien näiden kahden liikkeen välillä on vallinnut hyvä yhteys ja vuoropuhelu. Hyvät suhteet ovat tuoneet nämä kaksi haaraa yhteen tiettyjen projektien ympärille, jotka liittyvät sekä talouteen että ekologiaan. Yksi esimerkki on pitkäaikainen suunnitelma luoda paikallisten luo-

¹⁰ Bakurin yhteiskunta on järjestäytynyt Demokraattisen yhteiskunnan kongressin puitteissa 14 “sektoriin” (tai alaan tai haaraan), joihin kuuluvat mm. naiset, oikeus, terveys, koulutus, diplomatia, uskomukset, ekologia, kunnat, nuoriso ja itsepuolustus.

musiementen pankki. Dynaaminen, yhteistyöhön ja kriittisyyteen perustuva suhde talousliikkeeseen, jonka tehtävä on kehittää yhteisöllistä ja demokraattista taloutta Bakurissa, on elintärkeä ekologisen yhteiskunnan luomisen näkökulmasta. Kaikki, mitä MEL:n piirissä kehitellään, on tarkoitus panna toimeen yhteistyössä taloushaaran ja kuntien kanssa. Ilman yhteisöllistä taloutta ekologinen yhteiskunta on mahdoton toteuttaa.

Mesopotamian ekologialiike

Vuonna 2014 MEL:n aktivistien piirissä virisi uusi keskustelu verkoston muuttamisesta todelliseksi ja laajaksi yhteiskunnalliseksi liikkeeksi. Monien keskustelujen tuloksena päätettiin luoda jokaiseen Bakurin provinssiin neuvostoja, jotka avaisivat toimintatilaa uusille ja vanhoille ympäristöaktivisteille. Kaikki tuohon aikaan toimineet ympäristöaktivistit, -kampanjat ja -järjestöt kutsuttiin osallistumaan niihin. Sen lisäksi myös muut kansalaisjärjestöt, ammatilliset järjestöt, ammattiliitot, kunnallishallinnot sekä KCD:n paikallisneuvostot kaupunki- ja maaseutualueilla kutsuttiin mukaan. Tämän laajan edustuksen tarkoitus oli tuoda yhteen mahdollisimman laaja joukko yhteiskunnallisia toimijoita ja luoda rakenne, joka lyhyellä ja keskipitkällä aikavälillä johtaisi kohti ekologisempaa ja siten myös oikeudenmukaisempaa ja demokraattisempaa yhteiskuntaa.

Pääosa Mesopotamian ekologialiikkeen työstä tehdään erilaisissa komissioissa, joita perustetaan provinssineuvostojen määrittämien tarpeiden ja prioriteettien mukaan. Tietyt komissiot toimivat jokaisessa provinssissa, mutta joissakin provinseissa on erityisiä komissioita alueellisiin erityistarpeisiin. Esimerkiksi Dersimin provinssissa toimii metsäkomissio, ja Amedin kaupunkialueella toimii eläinoikeuskomissio. On myös muutamia komissioita koko Bakurin tasolla, kuten diplomaatia-, laki-, ja järjestäytymiskomissiot. Provinssitasolla toimii myös koordinaatio, johon kuuluu kaksi puhehenkilöä, joista toinen on nainen ja toinen mies. Kaksoispuheenjohtajuus valitaan tasaisin väliajoin (3 tai 6 kuukaudeksi kerrallaan) provinssitason yleiskokouksessa, joka kokoontuu ainakin kaksi kertaa vuodessa (joskus jopa 4 kertaa). Jokainen provinssitason yleiskokous valitsee sukupuolikiintiöiden mukaan vuosittain noin 6 delegaattia koko Bakurin yleiskokoukseen, joka kokoontuu kaksi kertaa vuodessa. Provinssitason koordinaatiot puolestaan valitsevat kaksi delegaattia, yhden naisen ja yhden miehen, Bakurin koordinaatioon, joka kokoontuu yleiskokousta useammin. Tästä voidaan todeta, että jokaisessa ekologialiikkeen rakenteessa on 40 % sukupuolikiintiö.

Tämän uudelleenorganisoinnin ansiosta ekologialiike on nyt vahvemmin edustettuna KCD:ssä aktioiden, projektien ja kampanjoiden välityksellä. Ekologialiike voi myös tuoda poliittista sisältöä ja pyyntöjään sekä KCD:n yleiskokoukseen että KCD:n koordinaatioihin yksittäisten provinssien ja koko Bakurin tasolla. Mitä vahvempi liike on, sitä enemmän sillä on vaikutusta yksittäisiin aktivisteihinsa ja KCD:hen kokonaisuutena. Esimerkiksi muiden tehtävien ohella on tärkeää työskennellä niissä kunnissa, joissa käytännöt eivät ole ekologisen linjan kanssa sopusoinnussa.

Ekologialiike on verrattain hyvin verkostoitunut muiden ekologisten liikkeiden ja kansalaisjärjestöjen kanssa myös Turkin ei-kurdialueilla. Vuodesta 2015 lähtien on järjestetty useita yhteisiä aktioita, delegaatioita (esimerkiksi metsäpaloihin liittyen) ja keskusteluja. Tässä mielessä MEL on osa Kansan demokraattisen neuvoston (HDK) ekologianeuvostoa. HDK on kaikkien Turkin

alueen suoran demokratian rakenteiden, ja siten myös HDP:n, ylärakenne. Toisin sanoen, HDK on kuin KCD, muttei yhtä voimakas.

Perustamisestaan lähtien MEL on kamppailut yhteiskunnan heikon ekologisen tietoisuuden kohottamiseksi, mikä on vaikuttanut eri organisaatioihin KCD:n piirissä. Vaikka viime vuosina tässä suhteessa on edistytty huomattavasti, edelleen suuri osa yhteiskuntaa pitää ekologiaa elitistisenä ja kaukaisena todellisesta elämästä, ja ekologia samastetaan joidenkin luontoalueiden tai eläinlajien suojeluun tai terveelliseen mutta kalliiseen luomuruokaan. Lisäksi nykyinen terminologia ei ole tehnyt aktivistien tavoitteita riittävän ymmärrettäväksi. Ottaen huomioon, että suuri osa jopa akateemisesti koulutetuista ihmisistä on kiinnostunut teoriaa enemmän käytännöstä, ruohonjuuritasolla toteutetut projektit voivat motivoida ja aktivoida monia ja tehdä ymmärrettävämmäksi, mitä ekologinen yhteiskunta tarkoittaa käytännössä. Yhteisöviljelyn ja perinteisen rakennustaidon elvyttämisen kaltaiset projektit, joihin kaikki kiinnostuneet voivat liittyä, voivat myös auttaa ekologialiikettä kehittämään teoriaansa projektien tulosten perusteella. Myös yleinen vapautusliike kokonaisuutena kehittää projekteja kaikilla yhteiskunnan alueilla jatkuvan kokeilun ja keskustelun kautta. Ruohonjuuritason projektit tarjoavat erityisesti kaupungeissa ihmisille kollektiivista työtä ja solidaarisuuden ja yhteisöllisyyden kokemuksia. Yksi onnistunut projekti oli paikallisten luomusiementen kerääminen eri alueilta Bakurissa talven 2015-2016 aikana, ja niiden kasvattaminen vuonna 2016 seitsemässä eri provinssissa. Kasvatustyö tehtiin pääosin naapurustoneuvostojen puitteissa, mikä on hyvä esimerkki siitä kuinka KCD:n eri tasot voivat toimia yhdessä. Tämä siemenkampanja herätti suurta mielenkiintoa yhteiskunnassa. Koska ihmiset ovat sekä rationaalisia että emotionaalisia olentoja, kosketus maahan, veteen, mutaan, kasveihin ja puuhun voi luoda suurta synergiaa. Sen seurauksena tällaisilla projekteilla voi olla myös "ylimääräinen" seuraus, että ne pitävät ihmisiä yhdessä repression ja sodan kaltaisissa olosuhteissa ja auttaa heitä pääsemään poliittisesti vaikeiden kausien, kuten vuonna 2015 alkaneen sodan ja sitä seuranneen repressioaallon ja kesällä 2016 julistetun poikkeustilan, yli.

Vuoden 2015 syksyllä, ekologialiikkeen sisällä käytiin puolen vuoden keskustelu kahdeksasta poliittisesta pääalueesta, jotka oli luotu Bakurissa toimiville työryhmille. Nämä kahdeksan pääaluetta ovat maanviljely, energia, vesi, terveys, yhteisöllinen talous, metsät ja biodiversiteetti, ekologiset kaupungit, ja ekoteknologia. Näiden keskustelujen pohjalta valmisteltiin strategisia artikkeleja, jotka hyväksyttiin Mesopotamian ekologialiikkeen ensimmäisessä konferenssissa Wanimissa vuoden 2016 huhtikuussa. Nämä strategiset asiakirjat toimivat suuntaviivoina, jotka ohjaavat kaikkea tulevaa toimintaa ja linkittyvät myös muihin teemoihin, kuten naisten vapautukseen, talouteen ja terveyteen. Tämä haastava tehtävä voi auttaa löytämään vastauksia kysymykseen siitä, mihin suuntaan ekologialiikkeen tulisi kehittyä, luomaan sitoutuneisuutta kamppailuun ja tarjoamaan työkaluja menestykselliseen kamppailuun sekä valtiota ja kapitalismia vastaan että Kurdistanin vapautusliikkeen sisällä.

Ercan Ayboğa

Huomioita

* Mesopotamian ekologialiikkeestä löytyy lisätietoa sen kotisivuilta: www.mezopotamyaekoloji.org.

* Ekologialiikettä tarkasteltaessa on pidettävä mielessä voimakas poliittinen repressio Bakurissa kaikilla politiikan tasoilla, joka alkoi vuonna 2015 ja saavutti äärimmäisen tason heinäkuussa 2016 julistetun poikkeustilan myötä. Siitä lähtien lähes kaikkia ekologialiikkeen aktiviteetteja on rajoitettu, muutettu tai ne on lopetettu. Siitä huolimatta, ekologialiikkeen toiminta on kokenut joitakin tärkeitä muutoksia, eikä tässä tekstissä käsitellä poikkeustilan jälkeistä kehitystä.

Enemmänkin tekstin tarkoitus oli kuvata ekologisen tietoisuuden, keskustelujen ja kamppailun kehitystä Bakurissa ennen viimeaikaisia käännteitä.

* Rojavassa käytyjä keskusteluja ja ekologisen yhteiskunnan rakentamista ei ole käsitelty tässä tekstissä lainkaan, sillä Rojavan viitekehys on hyvin erilainen (siellä ei ole valtiota, ja kapitalismin rooli on huomattavasti pienempi jne.). Ideologinen viitekehys on kuitenkin sama.

Viitteet

Anarkistinen kirjasto
Anti-Copyright

Ercan Ayboğa
Ekologisen liikkeen kehittyminen Kurdistanin vapaustaistelussa
4.2.2019

Haettu 5.2.2019 osoitteesta [https://toimitus.co/2019/02/04/
ekologisen-liikkeen-kehittyminen-kurdistanin-vapaustaistelussa/](https://toimitus.co/2019/02/04/ekologisen-liikkeen-kehittyminen-kurdistanin-vapaustaistelussa/)

fi.theanarchistlibrary.org